

АНОТАЦІЯ

Юзковець І.О. **Комплексний розвиток фізичних здібностей учнів молодших класів засобами міні-баскетболу.** - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» – ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2020. – Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, Дніпро, 2020.

Зміст анотації

У дисертації теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено ефективність програми «Помаранчевий м'яч» з учнями 3-4 класів загальноосвітньої школи для підвищення рівня їх морфофункціонального стану та фізичної підготовленості.

У **вступі** обґрунтовано актуальність роботи, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, окреслено особистий внесок автора, зв'язок роботи з науковими темами, наведено дані щодо апробації роботи та впровадження отриманих результатів у практику, зазначено кількість публікацій.

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади розвитку фізичних здібностей молодших школярів в процесі навчання рухових дій**» подано аналіз наявної інформації щодо існуючих концептуальних засад фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями початкової школи; визначені вікові особливості фізичного і моторного розвитку молодших школярів; представлено відомості про зміст та спрямованість фізичного виховання дітей 6-10 років у школах зарубіжних країн; подано інформацію щодо застосування інноваційних підходів до організації роботи з фізичного виховання учнів початкових класів загальноосвітньої школи.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** наведено обґрунтованість методів проведених досліджень, їх адекватність щодо об'єкту, предмету, мети та завдань роботи, доцільність застосування обраних методів; описано організацію дослідження і контингент випробуваних. Для вирішення поставлених у роботі завдань використовувалися такі методи: теоретичні (аналіз, узагальнення та систематизація даних літературних джерел, нормативних документів); педагогічні (педагогічне спостереження, педагогічні експерименти, педагогічне тестування); медико-біологічні (антропометрія, пульсометрія, спірометрія, динамометрія, функціональні проби); методи математичної статистики.

У третьому розділі **«Вікові особливості фізичного стану учнів початкових класів у процесі фізичного виховання»** подано результати констатувального експерименту. Отримані нами дані свідчать, що: показники фізичного розвитку і функціонального стану обстежуваного контингенту знаходяться у межах вікових норм; більшість показників фізичної підготовленості відповідають середньому та нижче за середній рівню навчальних досягнень учнів.

Результати кореляційного аналізу свідчать про взаємозв'язки показників морфофункціонального стану та фізичної підготовленості.

Факторний аналіз фізичного стану обстежуваного контингенту дозволив визначити рейтинг рухових якостей, які найбільш пов'язані з морфофункціональним станом організму за дисперсійним внеском та їх співвідношення у загальній структурі фізичної підготовки в процесі занять з пріоритетним використанням засобів міні-баскетболу.

Отримані результати покладено в основу розробки програми з пріоритетним використанням засобів міні-баскетболу **«Помаранчевий м'яч»**.

У четвертому розділі **«Організаційно-методичні основи комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3-4 класів засобами міні-баскетболу в процесі урочних занять з фізичної культури»** за результатами аналізу літературних джерел, власними даними

констатувального експерименту була обґрунтована і розроблена програма «Помаранчевий м'яч». Також була розроблена структурна модель реалізації програми, яка включала: мету, завдання, принципи, педагогічні умови її реалізації в процесі урочної форми занять, а також – критерії визначення ефективності.

Педагогічні умови реалізації запропонованої програми включали в себе: спрямованість педагогічних дій; методи навчання і виховання; засоби реалізації.

Змістом уроків фізичної культури за програмою «Помаранчевий м'яч» були як традиційні вправи (об'єднані за способами рухової діяльності згідно діючої навчальної програми з фізичної культури для 1-4 класів), так і засоби міні-баскетболу (вправи для навчання техніко-тактичних дій міні-баскетболу; рухливі ігри та естафети з елементами міні-баскетболу; двостороння гра), що використовувалися в залежності від етапів реалізації програми.

Критеріями ефективності розробленої програми комплексного розвитку фізичних здібностей дітей 9-10 років засобами міні-баскетболу слугували динаміка показників морфофункціонального стану і фізичної підготовленості.

Дані, які були отримані під час формувального експерименту свідчать про доцільність та ефективність запропонованої програми з пріоритетним використанням засобів міні-баскетболу.

У п'ятому розділі «**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**» узагальнено і систематизовано результати проведених досліджень, що дало можливість отримати дані, які підтверджують, доповнюють та є абсолютно новими з проблеми дослідження.

Наукова новизна полягає у тому, що:

- вперше була обґрунтована і розроблена програма комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3-4 класів засобами міні-баскетболу «Помаранчевий м'яч», яка включала: мету, завдання, принципи і педагогічні умови її реалізації в процесі урочної форми занять, а також критерії ефективності;

- вперше визначені педагогічні умови реалізації запропонованої програми урочних занять міні-баскетболом, які включали в себе: спрямованість педагогічних дій; методи навчання техніко-тактичних дій міні-баскетболу і розвитку фізичних здібностей; засоби реалізації програми, якими були як традиційні фізичні вправи (об'єднані за способами рухової діяльності згідно діючої навчальної програми з фізичної культури для 1-4 класів), так і засоби міні-баскетболу (вправи для навчання техніко-тактичних дій міні-баскетболу; рухливі ігри та естафети з елементами міні-баскетболу; двостороння гра);

- вперше були розроблені моделі поєднаного розвитку фізичних здібностей дітей 9-10 років в процесі навчання елементів міні-баскетболу, які містять: опис вправи; її графічне зображення; фізичну здібність, яка переважно розвивається в процесі виконання вказаної вправи; параметри фізичних навантажень (інтенсивність, обсяг, інтервали відпочинку), які відповідають вимогам спрямованого розвитку тієї або іншої фізичної здібності;

- вперше була розроблена загальна структура річного циклу урочних занять і тематичне планування навчального матеріалу програми «Помаранчевий м'яч» для учнів 3-4 класів;

- доповнено сучасні дані про вікові та статеві особливості фізичного розвитку, функціонального стану та фізичної підготовленості учнів 9-10 років;

- дістали подальшого розвитку положення про значення та організаційно-методичні особливості урочних занять з фізичної культури з використанням нових видів рухової активності з учнями початкової школи.

Практична значущість роботи полягає у впровадженні розробленої програми у навчальний процес учнів 3-4 класів, що сприяло підвищенню рівня їх морфофункціонального стану та фізичної підготовленості.

Основні положення та результати дослідження впроваджено у навчальний процес загальноосвітньої школи I ступеня №6 м. Переяслава, Київської області.

Всі основні положення дисертації використані для вдосконалення змісту навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», «Теорія і методика викладання баскетболу» і впровадженні у навчальний процес підготовки студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Київ), ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» та навчально-тренувальний процес ДЮСШ м. Переяслав, що підтверджується відповідними актами.

Ключові слова: організаційно-методичні засади, комплексний розвиток, фізичні здібності, міні-баскетбол, молодший шкільний вік.

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Красова І.О. Зміст і спрямованість фізичного виховання дітей 6 – 10 років у школах зарубіжних країн. *Спортивний вісник Придніпров'я* 2017. №3. С.73 – 76.
2. Красова І.О. Шляхи вирішення проблем здорового способу життя школярів. *Фізична культура, спорт та здоров'я*. 2017. №4. С. 185 – 190.
3. Красова І.О. Вікові особливості фізичного стану молодших школярів. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2018. №1. С. 164 – 168.
4. Красова І.О., Красов О.І. Інформативна значущість показників фізичної підготовленості та морфофункціонального стану у структурі рухової системи учнів 9 – 10 річного віку. *Слобожанський науково – спортивний вісник*. 2019. №1 (69).С. 18 – 24. *(Особистий внесок здобувача полягає в аналізі інформативної значущості показників фізичної підготовленості та морфофункціонального стану учнів 3-4 класів)*.
5. Красова І.О. Формування у молодших школярів інтересу до уроків фізичної культури засобами баскетболу. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. 2019. №11 К (119) 19. С. 68 – 70.

6. Пангелова Н.Є., Красова І.О. Методика комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3 – 4 класів в процесі навчання елементів міні – баскетболу. *Wschodnioeuropejskie Crasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. 2020. №2 (54). С. 26 – 33.*(Особистий внесок здобувача полягає у формуванні змісту інноваційної програми з елементами міні-баскетболу для учнів молодшого шкільного віку).*

**Опубліковані праці, що додатково відображають наукові
результати дисертації**

7. Пангелова Н.Є., Красова І.О. Особливості навчання технічним прийомам баскетболу дітей молодшого шкільного віку. *Баскетбол: історія, сучасність, перспективи*. 2016. С. 229 – 231.*(Особистий внесок здобувача полягає в аналізі літературних джерел щодо особливостей навчання технічним прийомам баскетболу дітей молодшого шкільного віку).*

8. Красова І.О. Особливості застосування ігрового методу в процесі навчання молодших школярів елементам баскетболу. *Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і туристсько – краєзнавчої роботи в закладах освіти*. 2017. С. 106 – 109.

9. Красова І.О., Красов О.І. Взаємозв'язок фізичної підготовленості і фізичного розвитку у структурі рухової системи молодших школярів. *Молодий вчений (спецвипуск)*. 2018. №4.2 (56.2). С. 50 – 52.*(Особистий внесок здобувача полягає в аналізі взаємозв'язків морфофункціонального стану та фізичної підготовленості учнів 3-4 класів).*

10. Красова І.О. Впровадження інноваційних технологій у фізичне виховання учнів загальноосвітньої школи. *Сучасна гуманітаристика*. 2019. С. 41 – 43.

ANNOTATION

Yuzkovets I.O. **Comprehensive development of physical abilities of junior schoolchildren by means of mini-basketball.** - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 017 "Physical Culture and Sports" – SHEI "Pereiaslav-Khmelnytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University", 2020. – Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports, Dnipro, 2020.

Annotation content

The dissertation theoretically substantiates, developed and experimentally tested the effectiveness of the program "Orange Ball" for pupils of 3-4 grades of secondary school to increase the level of their morphofunctional condition and physical preparedness.

The **introduction** substantiates the relevance of the work, defines the purpose, tasks, object and subject of research, reveals the scientific novelty and practical significance of the results, outlines the personal contribution of the author, the relationship with scientific topics, provides data on testing and implementation of the results into practice, the number of publications is indicated.

The **first section "Theoretical and methodological principles of development of physical abilities of junior schoolchildren in the process of learning motor actions"** presents an analysis of available information on the existing conceptual principles of physical culture and health work with primary school pupils; age features of physical and motor development of junior schoolchildren are defined; information on the content and direction of physical education of children 6-10 years old in schools of foreign countries is presented; the information on application of innovative approaches to the organization of work on physical education of pupils of primary classes of comprehensive school is given.

The **second section "Methods and organization of research"** shows the validity of research methods, their adequacy in relation to the object, subject, purpose and tasks of the work, the feasibility of applying the selected methods;

describes the organization of the study and the contingent of subjects. The following methods were used to solve the tasks set in the work: theoretical (analysis, generalization and systematization of data from literature sources, normative documents); pedagogical (pedagogical observation, pedagogical experiment, pedagogical testing); medical and biological (anthropometry, pulsometry, spirometry, dynamometry, functional tests); methods of mathematical statistics.

The **third section "Age features of the physical condition of primary school students in the process of physical education"** presents the results of the observational experiment. The data obtained by us show that: indicators of physical development and functional state of the surveyed contingent are within the age norms; most indicators of physical fitness correspond to the average and below average level of student achievement.

The results of the correlation analysis indicate the relationship between indicators of morphofunctional status and physical fitness.

Factor analysis of the physical condition of the surveyed contingent allowed to determine the rating of motor skills that are most related to the morphofunctional state of the body in terms of variance and their ratio in the overall structure of physical training during training with priority use of mini-basketball.

The obtained results are the basis for the development of a program with priority use of mini-basketball "Orange Ball".

In the **fourth section "Organizational and methodological foundations of integrated development of physical abilities of students of 3-4 grades by means of mini-basketball in the process of classroom physical education"** based on the analysis of literature sources, "the Orange Ball program" was substantiated and developed by the data of the observational experiment.

The proposed program included both traditional means of physical education and innovative means of using mini-basketball.

Varieties of forms of work on physical education, organizational and methodical bases of their carrying out which define the maintenance, parameters of physical activities were defined.

Criteria for the effectiveness of the developed program were: the dynamics of morphofunctional status and physical fitness.

The data obtained during the formative experiment indicate the feasibility and effectiveness of the proposed program with priority use of mini-basketball.

The **fifth section "Analysis and generalization of research results"** summarizes and systematizes the results of research, which made it possible to obtain data that confirm, supplement and are completely new to the research problem.

The scientific novelty is that:

- for the first time the program of complex development of physical abilities of pupils of 3-4 classes by means of mini-basketball "Orange ball" which included: the purpose, tasks, principles and pedagogical conditions of its realization in the course of a class form of employment, and also criteria of efficiency was proved and developed;

- for the first time the pedagogical conditions for the implementation of the proposed program of mini-basketball lessons were determined, which included: the direction of pedagogical actions; methods of teaching technical and tactical actions of mini-basketball and development of physical abilities; means of realization of the program, which were both traditional physical exercises (combined by methods of motor activity according to the current physical education curriculum for grades 1-4) and means of mini-basketball (exercises for teaching technical and tactical actions of mini-basketball; moving games and relays with elements of mini-basketball; two-way game);

- for the first time models of combined development of physical abilities of children 9-10 years old in the process of learning the elements of mini-basketball were developed, which contain: description of the exercise, its graphic image; physical ability, which mainly develops in the process of performing this exercise; parameters of physical activity (intensity, volume, rest intervals), which meet the requirements of the directed development of one or another physical ability;

- for the first time a general structural cycle of lessons and thematic planning of educational material of the program "Orange Ball" for students of 3-4 grades was developed;
- modern data on age and gender features of physical development, functional state and physical fitness of students aged 9-10 have been supplemented;
- received further development of the provisions on the importance and organizational and methodological features of physical education classes using new types of physical activity with primary school students.

The practical significance of the work lies in the implementation of the developed program in the educational process of pupils of 3-4 forms, which helped to increase the level of their morphofunctional condition and physical fitness..

The main provisions and results of the study are implemented in the educational process of the secondary school of I degree №6 in Pereiaslav, Kyiv region.

All the main provisions of the dissertation were used to improve the content of the discipline "Theory and methods of physical education", "Theory and methods of teaching basketball" and implementation in the educational process of training students of the National University of Physical Education and Sports of Ukraine (Kyiv), Pereiaslav-Khmelnitsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University”, CYSS of Pereiaslav, which is confirmed by the relevant acts.

Key words: organizational and methodical principles, complex development, physical abilities, mini-basketball, primary school age.

List of applicant's publications

Scientific works in which the main scientific results of the dissertation are published

1. Krasova I. O. The content and direction of physical education of children of 6 - 10 years in schools of foreign countries. *Sports Bulletin of the Dnieper* 2017. №3. P.73 - 76.

2. Krasova I. O. Ways to solve the problems of a healthy lifestyle of schoolchildren. *Physical culture, sports and health*. 2017. №4. Pp. 185 - 190.

3. Krasova I. O. Age features of the physical condition of junior schoolchildren. *Sports Bulletin of the Dnieper*. 2018. №1. Pp. 164 - 168.

4. Krasova I. O., Krasov O.I. Informative significance of indicators of physical fitness and morphology of functional state in the structure of the motor system of pupils of 9 - 10 years of age. *Slobozhansk scientific and sports bulletin*. 2019. №1 (69). P. 18 - 24. (The applicant's contribution of the applicant is to analyze the informative significance of indicators of physical fitness and morphofunctional state of students in grades 3-4).

5. Krasova I. O. Formation of interest in junior schoolchildren in physical education lessons by means of basketball. *Scientific journal of M. Dragomanov NPU*. 2019. №11 K (119) 19. P. 68 - 70.

6. Panhelova N. Ye., Krasova I. O. Methods of complex development of physical abilities of pupils of 3 - 4 classes in the course of training of elements of mini-basketball. *Wschodnioeuropejskie Crasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. 2020. №2 (54). P. 26 – 33. (The applicant's contribution is to form the content of an innovative program with elements of mini-basketball for students 3-4 classes).

**Published works that additionally reflect the scientific results of the
dissertation**

7. Panhelova N. Ye., Krasova I. O.. *Basketball: history, modernity, prospects*. 2016. P. 229 - 231. (The applicant's contribution consists in analyzing and generalizing literary sources features of teaching basketball techniques of children of primary school age).

8. Krasova I. O. Features of application of a game method in the course of training of younger schoolboys of elements of basketball. *Actual problems and prospects of development of physical education, sports and tourist - local lore work in educational institutions*. 2017. P. 106 - 109.

9. Krasova I. O., Krasov O.I. Relationship between physical fitness and physical development in the structure of the motor system of primary school children. *Young scientist (special issue)*. 2018. №4.2 (56.2). Pp. 50 - 52. (*The applicant's contribution is to analyze the interrelationship between the indicators of the morphofunctional state and the physical preparedness of 3-4 grades pupils*).

10. Krasova I. O. Introduction of innovative technologies in physical education of secondary school students. *Modern humanities*. 2019. Pp. 41